

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România

▪ cărți

Greble, Emily: *Muslims and the Making of Modern Europe*. New York: Oxford University Press, 2021. 376 p. (<https://doi.org/10.1093/oso/9780197538807.001.0001>)

Musulmanii trăiesc în Europa de sute de ani. Cu toate acestea, mulți dintre ei au devenit cetățeni oficiali ai statelor europene abia în 1878. Cartea de față arată cum această schimbare masivă a drepturilor cetățenești a transformat atât viața de zi cu zi a musulmanilor, cât și legile și societățile europene. Începând cu Tratatul de la Berlin și terminând cu eradicarea sistemului juridic islamic (șaria) în Iugoslavia comunistă, analiza este axată pe vocile și perspectivele musulmanilor în cadrul istoriei europene a secolelor XIX și XX. Astfel, sunt supuse analizei primele proiecte de construcție a națiunii până la căderea ordinii imperiale europene după Primul Război Mondial. Sunt abordate experimentele politice interbelice ale democrației liberale și autoritarismului până la cel de-al Doilea Război Mondial, când musulmanii, ca și ceilalți europeni, au fost prinși între ocupație și conflicte civile, respectiv programele ideologice ale fascismului și ale comunismului. Accentul se mută treptat trecând de la Europa otomană la sfârșitul secolului al XIX-lea la Iugoslavia, un stat multiconfesional și multilingv înființat după Primul Război Mondial. Aici, de-a lungul deceniilor, musulmanii au negociat cu autoritățile statului cu privire la limitele legii islamice, natura libertății religioase și semnificația drepturilor minorităților. Pe măsură ce au făcut acest lucru, musulmanii au contribuit la modelarea proiectelor politice, sociale și juridice emergente în Europa.

Pentru mai multe informații accesați pagina web a editurii [aici](#).

Mladenova, Radmila: *The 'White' Mask and the 'Gypsy' Mask in Film*. Heidelberg University Publishing (heiUP), 2022. 448 p.

Lucrarea este axată pe un subiect care a fost în mare parte neglijat până acum în studiile de film: fantezia „țiganului” pe marele ecran. Cartea reconstruiește istoria reprezentărilor „țiganilor” în film de la nașterea acestui mediu, oferind o analiză sistematică a funcțiilor lor estetice și sociale. Bazându-se pe un corpus de peste 150 de opere din cinematografia europeană și americană analiza arată că lungmetrajele cu tematică „țigănească” împărtășesc tiparul unei mascarade „etno-rasiale” indiferent de locul și timpul în care își au originea. Autoarea extinde astfel cercetarea din domeniul literaturii spre o altă formă de artă, filmul, și identifică noi dimensiuni ale antițigănistului cultural (popular).

Pentru mai multe informații accesați OAPEN [aici](#).

Cartea integrală poate fi vizualizată [aici](#).

Rosenhaft, Eve - María Sierra (eds.): *European Roma Lives beyond Stereotypes*. Liverpool University Press, Liverpool, 2022. 352 p.

Volumul conceput ca o resursă pentru cercetători, educatori, activiști și cititori nespecializați prezintă rezultatele unor noi cercetări cu privire la rolul grupurilor de romi în cultura și societatea europeană începând cu secolul al XIX-lea. Cercetările sunt axate pe modurile în care actorii romi în interacțiunile lor cu persoanele nerome au contribuit la modelarea spațiilor publice europene. Douăsprezece capitole relatează experiențele și realizările unor persoane și familii din Europa (Anglia, Franța, Spania, Germania, Polonia, Ungaria, România și Finlanda) și Canada. Studiile pun accentul pe viețile și activitățile reale ale romilor, mai degrabă decât pe perspectiva societăților majoritare, și exemplifică prezența creativă a romilor în domeniul politicii, a economiei și a culturii. Astfel, îi vedem ca scriitori, artiști și interpreți, activiști politici și luptători de rezistență, comercianți și antreprenori, manageri de circ și de cinematograf și furnizori de popularizare a științei. Sensibile la poziția ambivalentă din care acționează romii, cazurile sunt legate între ele și contextualizate de o introducere generală, precum și introduceri pe secțiuni semnate de cercetători de renume în domeniul studiului romilor, respectiv cu expertiză în istorie, etnografie, muzicologie, studii literare și cultură vizuală. Volumul este bogat ilustrat și include un ghid de lectură suplimentară. Colaboratorii volumului sunt: Begoña Barrera, Beatriz Carrillo de los Reyes, Malte Gasche, Paweł Lechowski, Anna G. Piotrowska, Laurence Prempain, Juan Pro, Eve Rosenhaft, Carolina García Sanz, María Sierra și Tamara West.

Pentru mai multe informații accesați pagina web a editurii [aici](#).

Cuprinsul volumului poate fi consultat [aici](#).

Trufaș, Dan-Victor: *Profilul și imaginea rromilor în mentalul colectiv hunedorean. 1918-1989*. Cluj-Napoca: Editura Argonaut, 2022. 578 p.

Lucrarea abordează etnia rromă în județul Hunedoara, în perioada 1918-1989, pe două paliere: cel al *profilului* real și cel al *imaginii* din *mentalul colectiv*. Sursele istorice folosite sunt: surse arhivistice (904 dosare de arhivă, însumând peste 110000 de file, pentru întreaga perioadă), presă veche (237 de numere din 4 publicații locale, apărute între anii 1918-1944) și interviuri de istorie orală (12 martori intervievați).

Imaginea din *mentalul colectiv* este urmărită luându-se în considerare două paliere de analiză și două categorii de *alteri/alterități* („ceilalți”): *alterii oficiali* (atitudinea și etichetele observate în discursul autorităților) și *alteri de fond* (atitudinea și etichetele observate în ceea ce privește nivelul de bază al societății). Atitudinea unei părți a presei hunedorene este abordată și

interpretată ținând cont de aceste două nivele de relevanță. Pe această structură este prezentat în linii mari și caracterul *alteritar* al diferitelor grupuri etnice (germani, evrei, unguri), religioase (sectanții/pocăiții) și politico-sociale (comuniștii, legionarii, oamenii „simpli”) observate în sursele istorice abordate. De la această bază s-a făcut observarea și analiza rromilor în perioada studiată. De asemenea, se ține cont și de construcția identitară românească (*bunul român*) în raport direct cu cea din punct de vedere cetățenesc (*bunul cetățean*) așa cum a fost concepută în epocă.

Întregul interval cronologic este împărțit în trei perioade tratate distinct în lucrare și numite astfel: Între două războaie mondiale (1918-1939), În plin război (1940-1944), După Momentul 23 August (23 august 1944 - 1989).

Descrierea și analiza *profilului*, precum și a *imaginii* rromilor în *mentalul colectiv* hunedorean, cuprinde următoarele teme: condițiile de trai și educație, marginalitatea geografică și simbolică, infrafracționalitatea, vagabondajul/nomadismul, igiena, religia/credințele, limba vorbită de rromi, prostituția/alcoolism/cerșetoria.

De asemenea, în carte sunt publicate (transcrise) 29 de documente din arhivele hunedorene, sub formă de anexe.

Pentru mai multe informații accesați pagina web a editurii [aici](#).

■ reviste, articole

European Yearbook of Minority Issues, Vol. 19, 2020.

Anuarul european al problemelor minorităților oferă o analiză critică a evoluțiilor contemporane în relațiile dintre minorități și majorități în Europa. Anuarul combină analize, comentarii și documente în legătură cu gestionarea conflictelor, evoluțiile juridice internaționale și legislațiile interne care afectează minoritățile din Europa. Partea I conține articole științifice, iar secțiunea „special focus” a volumului curent este dedicată pandemiei Covid-19 și minorităților. Partea a II-a conține rapoarte privind evoluțiile naționale și internaționale, iar Partea a III-a cuprinde recenzii de carte. În privința minorităților din România semnalăm apariția articolului intitulat *The Autonomy Movement of Hungarians in Romania* (Mișcările autonomiste maghiare din România), semnat de către Levente Salat, István Gergő Székely și Dorottya Lakatos, cercetarea fiind axată asupra modului în care proiectele de autonomie depuse de politicieni de etnie maghiară au fost receptate în Parlamentul României în decursul celor trei decenii trecute de la schimbarea regimului politic.

Pentru mai multe informații accesați pagina web a editurii [aici](#).

Iliescu-Gheorghiu, Catalina: Romanian Migration Reflected in Recent Portuguese Literature: The Roma Ethnicity as a Case in Point. *Swedish Journal of Romanian Studies*, 2/2022, 13-25.

Acest articol se concentrează asupra a trei opere literare portugheze contemporane care prezintă personaje de etnie romă și elemente specifice culturii în cadrul unei selecții mai largi de autori care menționează sau aprofundează realitățile românești trecute și prezente. Această selecție a urmărit să determine care sunt temele, evenimentele istorice, amintirile trăite sau narate, simbolurile, imaginile și etnotipurile care îi interesează pe autorii portughezi contemporani în relație cu imigranții români, o populație de mărime considerabilă în Portugalia (al nouălea grup minoritar ca mărime, cu aproximativ 31000 de rezidenți și o rată anuală de imigrare de 2000 de persoane). Explorarea diferitelor surse precum cataloage de bibliotecă, surse orale și baze de date a rezultat zece opere literare care la rândul lor abordează următoarele elemente: romii și etnotipul negativ al prostituției, criminalității și cerșetoriei; fosta elită (aristocrație, intelectualitate) din perioada timpurie a secolului XX; și regimul comunist, aparatul său (partid și poliția secretă) și căderea regimului. Articolul de față analizează primul grup. Analiza este bazată pe conceptul de „etnotip” și observă modul în care este construită imaginea unui segment de imigranți, precum și modul în care această imagine îi afectează pe membrii săi în sfera publică și privată.

Articolul integral poate fi vizualizat [aici](#).

Moschovidis, Marcos: The Fundamental Right Agency's influence in reforming EU Roma policy. *International Journal of Roma Studies*, 2/2022, 92-117. (doi: 10.17583/ijrs.10527)

În Uniunea Europeană trăiesc șase milioane de romi, majoritatea fiind cetățeni ai UE. Ei reprezintă în continuare minoritatea afectată de cel mai ridicat nivel de discriminare. Pentru combaterea acestui fenomen Comisia Europeană a creat politici specifice pentru romi, politici pe care continuă să le reformeze. În acest demers CE se bazează de regulă pe rapoartele Agenției pentru Drepturi Fundamentale (Fundamental Rights Agency - FRA). Cu toate acestea influența concretă a FRA nu a fost studiată încă. Lucrarea de față și-a propus drept scop analiza măsurii în care FRA influențează reformele politicii UE privind romii. Principalele politici și documentele aferente sunt analizate prin intermediul unei abordări de guvernare pe mai multe niveluri și prin diferențierea între activismul instituțional și cel politic. În plus, în analiză sunt incluse și informațiile oferite de experți care operează în cadrul și în afara instituțiilor UE. Rezultatele arată că FRA este în mod clar o forță reală din spatele politicilor privind romii, respectiv că organizația nu abuzează de poziția sa pentru a-i ține la distanță pe alți actori. Chiar din contră, FRA implică părțile interesate din afara UE ori de câte ori este posibil, oferă formare și sprijin și

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România
iunie-iulie 2022

continuă să extindă programele de participare. Prin urmare, este de așteptat ca diferența dintre FRA și alți actori să se reducă în viitor. Deocamdată însă acesta este actorul principal din spatele reformelor politicii UE privind romii.

Articolul integral poate fi vizualizat [aici](#).

■ proiecte, rapoarte de cercetare

BASEES Podcast Series: *Eastern Europe's Minorities in a Century of Change*

Proiectul este realizat de către Grupul de studiu pentru istoria minorităților din cadrul BAASES (British Association for Slavonic and East European Studies). Proiectul a fost lansat anul trecut și a ajuns deja la episodul 28 din seria interviurilor cu experți recunoscuți în domeniul cercetării minorităților. Discuțiile investighează rolurile istorice ale minorităților naționale din Europa Centrală și de Est în cursul secolului XX.

Pentru mai multe informații accesați <https://studygroupforminorityhistory.com/> . Interviurile pot fi ascultate [aici](#).

■ despre buletinul informativ Noutăți

Scopul proiectului este colectarea și difuzarea informațiilor despre lucrările științifice recent apărute în domeniul cercetării minorităților naționale din România, respectiv evenimentele de importanță majoră din această arie. Lucrările științifice și evenimentele incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă. Cei interesați să coopereze la realizarea buletinului informativ sunt rugați să ne contacteze la adresa: centru.doc@ispmn.gov.ro.